

PUNKT WYJŚCIA.

JAK ZBADAĆ POCZĄTKOWĄ WIEDZĘ I POSTAWY
DZIECI WOBEC KRAJÓW GLOBALNEGO POŁUDNIA,
ICH MIESZKAŃCÓW I UBÓSTWA NA ŚWIECIE?

ZESTAW MATERIAŁÓW
DO WARSZTATU EWALUACYJNEGO
DLA SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
ZESTAW OBEJMUJE WPROWADZENIE,
5 ĆWICZEŃ, 12 ZDJĘĆ, 36 PLANSZ
DO ĆWICZEŃ I KARTY PRACY

polska pomoc

IGO

Instytut Globalnej
Odpowiedzialności

Niniejsza publikacja powstała na podstawie materiałów opracowanych przez Cumbria Development Education Centre, Ambleside, Wielka Brytania, 2013
www.cdec.org.uk

Opracowanie wersji polskiej: **Anna Kucińska**
Redakcja i korekta: **Małgorzata Kacperek**

Wydawca:
Instytut Globalnej Odpowiedzialności

ul. Bachmacka 1/11
02-647 Warszawa
www.igo.org.pl

Wydanie I
Warszawa 2013

ISBN 978-83-928244-9-7

Niniejsza publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Instytutu Globalnej Odpowiedzialności. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2013. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.

Projekt ten jest współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2013 r. Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

Niniejsza publikacja jest częścią trzyletniego projektu współfinansowanego przez Komisję Europejską w ramach programu EuropeAid pt. „Zrozum świat. Edukacja globalna na rzecz bardziej sprawiedliwego świata”.

Projekt jest realizowany we współpracy z następującymi organizacjami:

Cumbria Development Education Centre (CDEC), Wielka Brytania, www.cdec.org.uk

International Centre for Enterprise and Sustainable Development (ICED), Ghana,
<http://icedghana.com>

Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory (SEVER), Czechy, www.sever.ekologickavychova.cz

PUNKT WYJŚCIA. JAK ZBADAĆ POCZĄTKOWĄ WIEDZĘ I POSTAWY DZIECI WOBEC KRAJÓW GLOBALNEGO POŁUDNIA, ICH MIESZKAŃCÓW I UBÓSTWA NA ŚWIECIE?

ZESTAW MATERIAŁÓW DO WARSZTATU EWALUACYJNEGO
DLA SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

ZESTAW OBEJMUJE WPROWADZENIE, 5 ĆWICZEŃ, 12 ZDJĘĆ, 36 PLANSZ DO ĆWICZEŃ I KARTY PRACY

SPIS TREŚCI

Rozdział I - Wprowadzenie.....	5
Rozdział II - Ćwiczenia na rozgrzewkę.....	8
Rozdział III - Pięć ćwiczeń pomagających zbadać początkową wiedzę i postawy.....	10
Rozdział IV - Ćwiczenia do ewaluacji warsztatu.....	17
Karta pracy do ćwiczenia I.....	18
Mapa Afryki do ćwiczenia I.....	20
Karta pracy do ćwiczenia II.....	22
Karta pracy do ćwiczenia III.....	24
Karta pracy do analizy wyników ćwiczenia IV.....	26
Karta pracy dla osoby współprowadzącej do ćwiczenia IV.....	28
Karta pracy dla uczniów do ćwiczenia IV.....	29
Karta pracy do analizy wyników ćwiczenia V.....	30
Karta pracy dla uczniów do ćwiczenia V.....	32

I WPROWADZENIE

ZESTAW ĆWICZEŃ DO ZBADANIA WIEDZY I POSTAW DZIECI WOBEC ZAGADNIEŃ GLOBALNYCH

Jako osoby zajmujące się edukacją globalną byliśmy ciekawi, co dzieci wiedzą lub sądzą, że wiedzą o tematach poruszanych w naszym projekcie – sprawiedliwości, współzależności od siebie ludzi z krajów globalnej Północy i Południa, nierównościach, ubóstwie i sposobach wyjścia z niego.

We współpracy z partnerami projektu z zagranicy opracowaliśmy w związku z tym zestaw pięciu ćwiczeń mających na celu zbadanie, co dzieci wiedzą – lub sądzą, że wiedzą – na poniższe tematy:

Ćwiczenie pt. „Co wiesz o Afryce?”, podczas którego uczennice i uczniowie w grupach wypisują wszystko, co wiedzą o krajach Afryki i ich mieszkańcach.

Ćwiczenie pt. „Gdzie to jest?”, w którym uczennice i uczniowie oglądają zdjęcia zrobione w różnych częściach świata i w grupach decydują, gdzie zostały zrobione – w Afryce, Europie czy jeszcze gdzieś indziej.

Ćwiczenie pt. „Dlaczego na świecie są głodujący ludzie?”, w którym dzieci zastanawiają się nad przyczynami głodu na świecie i w głosowaniu wybierają te, które ich zdaniem w największym stopniu przyczyniają się do tego problemu.

Ćwiczenie pt. „Co to jest ubóstwo?”, w którym dzieci wyrażają opinie na temat tego, czym dla nich jest ubóstwo; ustawiają się na linii, na jej przeciwnych końcach znajdują się plansze z napisami „Zgadzam się” oraz „Nie zgadzam się”.

Ćwiczenie pt. „Jak możemy zmniejszyć ubóstwo na świecie?”, w którym uczniowie i uczennice w grupach szeregują wybrane dziesięć pomysłów na ograniczenie ubóstwa na świecie i dyskutują o najskuteczniejszych rozwiązaniach tego problemu.

Warsztaty w oparciu o wspomniane ćwiczenia przeprowadziliśmy w kilkunastu grupach dzieci w Polsce, w Wielkiej Brytanii, w Czechach i jeden w Ghanie, w okresie od 2011 do 2012 roku. Łącznie w warsztatach udział wzięło 862 dzieci, w wieku od dziewięciu do piętnastu lat.

Obserwacje i wyniki warsztatów uwzględniliśmy w proponowanych Państwu w publikacji scenariuszach zajęć. Mamy nadzieję, że dzięki temu nasze materiały będą inspirować dzieci, nauczycielki i nauczycieli do samodzielnego, krytycznego myślenia i podważania stereotypów oraz zachęcać do podejmowania mądrych działań na rzecz bardziej sprawiedliwego świata dla wszystkich ludzi. Zainteresowanie dzieci złożoną tematyką globalną może być dużym wyzwaniem. Mamy nadzieję, że nasze materiały przyczynią się do rozwijania w dzieciach umiejętności potrzebnych do tego, aby stać się świadomymi i aktywnymi obywatelami i obywatelkami świata.

DLACZEGO ZBADANIE POCZĄTKOWEJ WIEDZY I POSTAW JEST WAŻNE?

Wstępne przyjrzenie się temu, jak uczennice i uczniowie postrzegają kraje globalnego Południa i ich mieszkańców, pozwala nam przede wszystkim ustalić, jakiej wiedzy dzieci potrzebują, aby mieć bardziej niestereotypowy i bliższy rzeczywistości obraz krajów globalnego Południa. W oparciu o wyniki warsztatu możemy opracować plan nauczania uwzględniający potrzeby i zainteresowania dzieci. Weźmy jakiś przykład. Załóżmy, że dzieci czerpią informacje o krajach Afryki głównie z mediów i kojarzą ten kontynent przede wszystkim z wyniszczającymi wojnami. W tej sytuacji możemy uwzględnić w nauczaniu materiały, które pokażą im inne aspekty współczesnego życia krajów tego kontynentu: życie kulturalne, społeczne, pokojowe współistnienie różnych grup etnicznych i religijnych, czy też wysiłki podejmowane przez Afrykańczyków na rzecz zachowania pokoju. Dzięki temu dzieci zyskają nowy, bliższy rzeczywistości obraz Afryki, a jej mieszkańcy przestaną być jedynie abstrakcyjnymi bohaterami wstrząsających wiadomości – staną się ludźmi takimi jak my.

Po drugie, zbadanie początkowej wiedzy pozwala także na śledzenie postępów w nauce i sprawdzanie skuteczności

naszego nauczania. Daje możliwość obserwowania, jak dzieci ustosunkowują się do nowej wiedzy, rozwijają nowe umiejętności czy wyrażają postawy większej ciekawości i otwartości wobec świata.

Warto regularnie badać postępy w nauce w zakresie edukacji globalnej za pomocą niniejszego zestawu.

STWARZANIE DZIECIOM PRZESTRZENI DO DYSKUSJI

W proponowanych ćwiczeniach dzieci zachęcane są do wyrażania swoich opinii, wysłuchiwanie opinii innych, dyskusji w grupie i podejmowania wspólnych decyzji. Bardzo istotne jest więc wspieranie ich w tym zadaniu i stworzenie im bezpiecznej przestrzeni, w której mogą się wypowiedzieć.

Kiedy słuchamy bez oceniania wypowiedzi dziecka, dajemy mu sygnał, iż jego opinia i przemyślenia są ważne i wnoszą wkład do dyskusji w grupie. Pomagamy mu w ten sposób budować szacunek do samego siebie i czuć się swobodnie w grupie. Dziecko, czując się akceptowane, będzie szanowało wypowiedzi innych.

Stwarzając dziecku możliwość szczerego wypowiedzenia się na dany temat, zyskujemy też wiarygodne dane do ewaluacji. Uczniowie i uczennice czują się ośmieleni do wyrażania swoich prawdziwych poglądów, a nie tych, których – jak im się wydaje – oczekujemy od nich.

MATERIAŁY DO PRZEPROWADZENIA WARSZTATU

Niniejszy zestaw został opracowany do zajęć z dziećmi ze szkół podstawowych, w szczególności z klas IV-VI. W zestawie znajdują Państwo wszystkie materiały dydaktyczne potrzebne do przeprowadzenia warsztatu: ćwiczenia na rozgrzewkę rozbudzające w uczennicach i uczniach zainteresowanie tematem, 5 ćwiczeń głównych, uzupełnionych o wskazówki metodyczne oraz 36 kolorowych plansz i 12 zdjęć, karty pracy dla nauczycieli oraz dla dzieci, ćwiczenie podsumowujące warsztat.

WIEDZA MERYTORYCZNA POTRZEBNA DO WARSZTATU

Podstawową wiedzę dotyczącą ubóstwa i przyczyn głodu na świecie mogą Państwo zaczerpnąć z materiałów Instytutu Globalnej Odpowiedzialności zamieszczonych na stronie www.igo.org.pl Zachęcamy do regularnego odwiedzania naszej strony, będziemy systematycznie poszerzać listę materiałów, także tych dających wiedzę merytoryczną.

LICZEBNOŚĆ GRUPY I OSOBY PROWADZĄCE

Optymalna grupa do przeprowadzenia warsztatu liczy około 12–25 osób, umożliwia przeprowadzenie ćwiczeń opartych na dyskusji w kilkuosobowych grupach i koordynację prac kilku grup przez dwie osoby prowadzące warsztat. Przeprowadzenie zajęć w większej grupie jest także możliwe, wymaga jednak skorzystania z większej przestrzeni do pracy, przygotowania większej liczby pomocy dydaktycznych i uczestnictwa kilku dodatkowych osób pomagających głównej osobie prowadzącej monitorować pracę dzieci w grupach.

Zaleca się, żeby warsztat prowadziły co najmniej dwie osoby, ponieważ wymagane jest notowanie wyników na specjalnie przygotowanych kartach. Często też potrzeba wsparcia w przygotowaniu i prezentowaniu pomocy dydaktycznych, np. plansz.

CZAS TRWANIA WARSZTATU

Każde z ćwiczeń zaplanowane jest na około 15–20 minut. Warto zadbać o dość dynamiczne tempo warsztatu, aby utrzymać uwagę i zainteresowanie uczniów i uczennic. Z drugiej strony czas przeznaczony na poszczególne ćwiczenia zależy od liczebności grupy, jej zdolności koncentracji, umiejętności współpracy w grupie, zainteresowania daną formą ćwiczenia czy tematem, pory dnia i innych czynników. Minimalnym czasem, jaki warto poświęcić na warsztat, są 2 godziny lekcyjne (90 minut). Optymalnym czasem są 2–2,5 godziny zegarowe, z przerwami. Jeśli zaczyna brakować nam czasu, można go zaoszczędzić np. na spisywaniu wyników, tzn. wyręczyć w ich spisywaniu dzieci (ćw. 4 i 5) lub zabrać ze sobą arkusze z odpowiedziami i spisać je po zajęciach (ćw. 1).

MIEJSCE DO PRZEPROWADZENIA WARSZTATU

Najlepiej na potrzeby warsztatu wykorzystać dość dużą przestrzeń, np. aulę lub – o ile sprzyja pogoda – przeprowadzić warsztat na dworze, zadbawszy o możliwość rozmieszczenia i przyłączenia pomocy dydaktycznych, np. plansz. Duża przestrzeń pozwala uczniom i uczennicom swobodnie się przemieszczać, co sprzyja dzieciom obdarzonym inteligencją kinestetyczną, nadaje ćwiczeniom dynamiki i sprawia, że są one dla dzieci bardziej angażujące.

Warsztat można również przeprowadzić w zwykłej sali lekcyjnej, odpowiednio dostosowując ją do ćwiczeń, np. wynosząc zbędne ławki i krzesła, przestawiając je.

Oba rozwiązania mają wady i zalety – na małej przestrzeni dzieci zachowują większe skupienie, co ułatwia dyskusję, po pewnym czasie mogą natomiast czuć się zbyt statycznie. Większa przestrzeń może pobudzać dzieci do aktywności i ekspresji, ale także je rozpraszać. Wybierając salę, warto więc wziąć pod uwagę specyfikę danej grupy oraz porę dnia i poziom energii dzieci.

PRACA Z DZIEĆMI ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI

Ćwiczenia wchodzące w skład warsztatu można także dostosować do pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami, np. niedowidzącymi lub niedosłyszącymi, z ograniczoną sprawnością ruchową itp.

DZIAŁANIA PO WARSZTACIE

Mimo iż jego głównym celem jest zbadanie aktualnej wiedzy i postaw uczennic i uczniów, warsztat sam w sobie uruchamia w dzieciach proces uczenia się. Poszczególne ćwiczenia mogą być zatem rozszerzane i traktowane niezależnie.

Warto jednak wykorzystać cały potencjał oferowany przez zestaw ćwiczeń oraz wyniki udokumentowane w kartach pracy jako wytyczne do planowania indywidualnego programu nauczania edukacji globalnej dla szkoły lub poszczególnych grup uczniów.

Przy omawianiu wyników ewaluacji w gronie osób zainteresowanych prowadzeniem edukacji globalnej warto sformułować rekomendacje i plan ich wdrożenia w nauczaniu, np. w najbliższym semestrze lub roku szkolnym. Rekomendacje mogą być powiązane z celami edukacyjnymi i wychowawczymi, jakie wyznacza sobie szkoła lub poszczególni nauczyciele i nauczycielki, edukatorzy. W ten sposób mamy szansę zakorzenić edukację globalną w nauczaniu i wykorzystać ją do realizacji już ustalonych celów szkoły. A oto przykładowe cele, do realizacji których mogą przyczynić się zajęcia z edukacji globalnej:

- zachęcanie uczniów i uczennic do dalszej, samodzielnej nauki i zgłębiania świata,
- wzbogacenie programów nauczania poszczególnych przedmiotów i wzmocnienie powiązań międzyprzedmiotowych,
- wzmocnienie więzi w społeczności szkolnej i więzi szkoły ze społecznością lokalną,
- kształtowanie w uczennicach i uczniach większej pewności siebie, poczucia własnej wartości i umiejętności interpersonalnych, koniecznych do wyrażania własnych opinii i szanowania opinii innych,
- rozwijanie w dzieciach umiejętności kreatywnego i krytycznego myślenia poprzez kwestionowanie utartych poglądów oraz poszukiwanie własnych rozwiązań,
- podniesienie kwalifikacji przez nauczycieli i nauczycielki,
- postrzeganie przez społeczność szkolną mieszkańców krajów globalnego Południa jako rzeczywistych, równych im ludzi, a nie abstrakcję czy egzotyczne plemiona,
- wymiana między szkołami z innych krajów, także z globalnego Południa.

Warto regularnie monitorować wprowadzanie rekomendacji z początkowej ewaluacji, a także przeprowadzać okresowe ewaluacje postępów w nauce w zakresie edukacji globalnej za pomocą niniejszego zestawu.

II ĆWICZENIA NA ROZGRZEWKĘ

DYNAMICZNE ĆWICZENIA RUCHOWE NAWIAZUJĄCE DO TEMATYKI WARSZTATU POMOGĄ DZIECIOM SIĘ ODPRĘŻYĆ I ZACIEKAWIĆ TEMATEM WARSZTATU.

CELE ĆWICZEŃ:

- wprowadzenie do pracy w grupie oraz stworzenie swobodnej atmosfery,
- wzbudzenie zainteresowania dzieci innymi krajami, także poza Europą, oraz tym, co łączy nas z resztą świata.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- trzy plansze formatu A4 z niniejszego zestawu z napisami „Tak”, „Nie” oraz „Nie jestem pewna/pewien”
- piłka
- ewentualnie mapa świata

CZAS TRWANIA: 10 – 15 MINUT

WPROWADZENIE:

Rozpocznij od powitania uczennic i uczniów. Zapowiedz, że celem warsztatu, w którym wezmą udział będzie poznanie ich wiedzy i opinii na temat krajów Europy i Afryki oraz zjawiska ubóstwa na świecie. Tą tematyką będziecie zajmować się podczas kolejnych lekcji i zajęć w ciągu najbliższych miesięcy. Wyjaśnij, że warsztat składa się z 5 ćwiczeń, ale zanim do nich przejdiesz proponujesz kilka ćwiczeń na rozgrzewkę, wprowadzających do tematu.

ĆWICZENIE 1. KTO... SIĘ URODZIŁ W MAJU?

Usiądźcie wszyscy lub kucnijcie w kole.

Powiedz dzieciom, że będziesz zadawać pytania dotyczące pewnych cech – jeśli dotyczą one ich samych, powinni szybko podnieść się i wyciągnąć ręce do góry.

Za każdym razem, kiedy ktoś wstaje, resztę klasy klaszczą w dłonie.

Pytania mogą być następujące: „Kto się urodził w maju?”, „Kto ma w domu kota?”, „Kto lubi plastykę?”, „Kto ma siostrę?”, „Kto lubi piłkę nożną?” itp.

ĆWICZENIE 2. GRA W IMIONA I KRAJE

Rzuć jednemu uczniowi lub uczennicy piłkę. Poproś, aby powiedział lub powiedziała jak ma na imię np. Magda. Poproś, żeby reszta grupy wypowiedziała nazwę kraju, która zaczyna się na tę samą literę co imię uczennicy np. Meksyk, Malawi, Malta.

Magda rzuca piłkę do osoby, która jako pierwsza poda nazwę kraju.

Osoba ta mówi jak ma na imię np. Tomek.

Pozostałe dzieci wykrzykują nazwę kraju na literę T – np. Tajlandia, Turcja itp.

Kontynuujecie zabawę przez kilka rund.

ĆWICZENIE 3. PYTANIA I ODPOWIEDZI

Poproś, żeby uczniowie i uczennice zebrali się w jednym rogu pomieszczenia/klasz.

Poproś, aby osoby pomagające ci w prowadzeniu warsztatu stanęły w pozostałych trzech rogach. Każda z nich trzyma w rękach planszę z jednym z następujących napisów: „Tak”, „Nie” lub „Nie jestem pewna/pewien”. Możesz także plansze przykleić do ściany lub tablicy.

Zadaj dzieciom kolejno następujące pytania i poproś, żeby ustawiły się przy odpowiedniej planszy, w zależności od tego czy ich odpowiedź na dane pytanie jest twierdząca, przecząca lub nie są pewne:

Czy jadłeś/jadłaś dziś śniadanie?

Czy któryś z produktów do jedzenia lub picia pochodził z Polski?

Poproś ochotnika albo ochotniczkę, aby powiedział/opowiedziała, który z produktów, jakie dziś jadła/piła na śniadanie, pochodził z tego kraju. Zapytaj, czy któreś z dzieci chce zmienić grupę.

Czy któryś z produktów do jedzenia/picia pochodził z innego kraju?

Zachęć dzieci, żeby powiedziały, który z produktów, jakie dziś jadły czy piły na śniadanie, pochodził z innego kraju. Zapytaj, czy któreś chce zmienić grupę.

Czy ktoś z was był w innym kraju w Europie?

Spytaj kilka osób, jakie to były kraje.

Jak myślicie, ile krajów jest w Europie?

Mniej niż 10?

Więcej niż 30?

Odpowiedź: tak, 46 krajów.

Czy ktoś z was był w jakimś kraju w Afryce?

Zastanówcie się, ile krajów jest w Afryce...

Mniej niż 20?

Więcej niż 30?

Więcej niż 50?

Odpowiedź: tak, 54 kraje.

Zastanówcie się, jak duże są Afryka i Europa...

Czy są tej samej wielkości?

Czy Afryka jest większa od Europy?

Czy jest większa ponad dwa razy?

Odpowiedź: Tak, około 3 razy większa.

Poproś uczniów i uczennice, aby znowu stanęli w kole. Podziękuj im za wzięcie udziału w ćwiczeniach.

III PIĘĆ ĆWICZEŃ POMAGAJĄCYCH ZBADAĆ POCZĄTKOWĄ WIEDZĘ I POSTAWY

ĆWICZENIE 1. „CO WIESZ O AFRYCE?”

Podczas tego ćwiczenia uczennice i uczniowie w grupach wypisują wszystko, co wiedzą o krajach Afryki i ich mieszkańcach korzystając z dotychczasowej wiedzy.

CEL ĆWICZENIA:

- zebranie informacji o tym, co uczennice i uczniowie wiedzą lub sądzą o krajach Afryki i jej mieszkańcach.

METODY I FORMY PRACY: praca w grupach, dyskusja

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- kserokopie w formacie A3 mapy konturowej kontynentu afrykańskiego, s. 22 – jedna mapa na grupę,
- plansza w formacie A4 z napisem „Wszystko, co wiesz o ludziach i miejscach w Afryce”, s. 20,
- marker lub flamaster dla każdej z grup,
- karta do zaznaczania wyników, s. 18.

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

1. Poproś uczniów, aby dobrali się w 3 - 5-osobowe grupy. Powiedz im, że będą w tych grupach pracować. Zapowiedz, że w tym ćwiczeniu będą mieli za zadanie jako grupa wypisać na kartce papieru przedstawiającej kontynent afrykański wszystko, co wiedzą o krajach Afryki i mieszkających tam ludziach.

2. Poproś, aby wybrali w grupie jedną osobę, która będzie zapisywać wszystkie wypowiedzi na mapie. Powiedz, że osoby piszące mogą się zmieniać, ale w danej chwili może pisać tylko jedna osoba, usprawni to proces zapisywania. Aby instrukcja była dla dzieci jasna, podnieś do góry planszę z napisem „Wszystko, co wiesz o ludziach i miejscach w Afryce”, a następnie powieś ją w widocznym miejscu.

3. Zapowiedz, że grupy mają na to zadanie 5 minut. Rozdaj grupom po jednej kserokopii mapy Afryki i po jednym flamastrze/długopisie i ogłoś początek pracy w grupie.

4. Po 5 minutach zbierz kartki i podziękuj dzieciom za zapisanie wszystkich swoich pomysłów. Powiedz, że nie będziesz na forum klasy ich czytać, ale zabierzesz je ze sobą, żeby przeczytać, co napisali i we właściwym czasie im je oddasz.

Wspomnij, że będą dowiadywać się więcej o krajach Afryki na kolejnych zajęciach. Po zebraniu map możesz je przeanalizować i spisać wyniki na karcie, s.20, w dogodnym dla ciebie czasie.

POMOCNE WSKAZÓWKI:

- Powstrzymaj się od sugerowania uczniom i uczennicom „właściwych” wypowiedzi i komentarzy lub obszarów wiedzy (np. geograficznej, historycznej itp.), nie oceniaj zapisanych przez nich uwag. To ćwiczenie nie jest testem na wiedzę. Jedynie szczerze, nieskrępowane wypowiedzi dzieci pozwolą określić stan ich dotychczasowej wiedzy i opinii na temat Afryki. Będą także punktem wyjścia do planowania dalszego nauczania o tematyce globalnej.
- Jeśli początkowo dzieciom z trudnością przychodzi wypowiedzianie i zapisywanie komentarzy, ponieważ np. uważają, że nic nie wiedzą, zachęć je mówiąc np. że na pewno coś wiedzą, podchwycić i powtórz ich pierwsze skojarzenia. Uczniowie i uczennice mogą się czuć onieśmieleni podczas tego ćwiczenia, ponieważ sądzą, że wymaga się od nich jakiejś konkretnej, specjalistycznej wiedzy.

ĆWICZENIE 2. „GDZIE TO JEST?”

Uczennice i uczniowie oglądają zdjęcia zrobione w różnych częściach świata i w grupach decydują, gdzie zostały zrobione – w Afryce, Europie czy jeszcze gdzie indziej.

CELE ĆWICZENIA:

- wzbudzenie zainteresowania uczennic i uczniów innymi krajami oraz ich mieszkańcami – zarówno w Europie jak i na innych kontynentach, w szczególności w Afryce,
- pobudzenie dzieci do myślenia i dyskusji o podobieństwach i różnicach między krajami europejskimi i afrykańskimi,
- zachęcenie do kwestionowania utartych wyobrażeń zarówno o krajach Europy jak i Afryki poprzez ukazanie zaskakujących, niestereotypowych elementów rzeczywistości tych krajów.

METODY I FORMY PRACY: praca w grupach, praca ze zdjęciami, dyskusja

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- zestaw 12 zdjęć w formacie A4, dostępnych w wersji elektronicznej na stronie internetowej IGO lub w ramach wypożyczanego zestawu do warsztatu ewaluacyjnego,
- 3 plansze w formacie A4, podpisane kolejno „Europa”, „Afryka” i „Gdzie indziej”, dostępne w wersji elektronicznej na stronie internetowej IGO lub w ramach wypożyczanego zestawu do ww. warsztatu ewaluacyjnego,
- 12 czystych arkuszy papieru w formacie A2,
- markery lub flamastry,
- karta dla nauczycielki/nauczyciela służąca do zapisywania wyników ćwiczenia, zawierająca opisy zdjęć i informacje, gdzie zdjęcia zostały zrobione, s. 22.

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

1. Przed zajęciami przyklej (np. przy użyciu masy mocującej lub taśmy malarskiej) po jednym z 12 zdjęć do kolejnych 12 arkuszy papieru, ponumeruj arkusze zgodnie z numeracją zdjęć na liście.

2. Rozmieść arkusze w klasie lub pomieszczeniu, w którym będziesz prowadzić warsztat np. na ławkach, podłodze, ścianach, tablicach itp., tak, aby grupy dzieci miały do nich łatwy dostęp i mogły się między nimi swobodnie przemieszczać. Możesz rozmieścić arkusze ze zdjęciami w okręgu, wykorzystując całą przestrzeń pomieszczenia.

3. Poproś uczniów, aby dobrali się w czteroosobowe grupy lub w zależności od okoliczności i liczebności klasy – na grupy liczące od 3 do 5 osób. Powiedz im, że w stworzonych przez siebie grupach będą pracować i podejmować decyzje (po ćwiczeniu na rozgrzewkę powinni być już dobrani w kilkusobowe grupy).

4. Wyjaśnij uczniom i uczennicom, że za chwilę obejrzą 12 zdjęć zrobionych w różnych miejscach na świecie. Ich zadaniem będzie zdecydowanie czy zdjęcia zostały wykonane w Europie, Afryce czy może jeszcze gdzie indziej. Decyzję dotyczącą każdego z 12 zdjęć podejmą jako grupa, a odpowiedź zaznaczą na arkuszu obok zdjęcia – postawią literkę „A” jeśli uznają, że zdjęcie zostało zrobione w Afryce, literkę „E” - jeśli w Europie lub literki „GI” - jeśli gdzie indziej, w krajach na innych kontynentach. Aby wszystko było jasne, podnieś kolejno 3 plansze z napisami „Europa”, „Afryka” i „Gdzieś indziej”, po czym umieść je w widocznym miejscu (np. przyczep do ściany albo tablicy).

5. Zapowiedz dzieciom, że mają 2 minuty na omówienie w grupie każdej fotografii: jak myślą, gdzie została zrobiona? Zachęć ich, aby przedyskutowali, co widać na zdjęciu, co może być poza kadrem zdjęcia (czego nie widać) i co się na nim dzieje, a następnie, aby podjęli grupową decyzję, gdzie zdjęcie zostało zrobione. Potem, zgodnie z decyzją niech zaznaczą na arkuszu papieru obok zdjęcia (nie na zdjęciu) literki „A”, „E” lub „G”. 6. Wyjaśnij, że kiedy dana grupa skończy omawiać jedno zdjęcie, zostawia je na miejscu, a sama przechodzi do kolejnego zdjęcia, tak, aby zaznaczyć swoje odpowiedzi na wszystkich.

7. Rozdaj każdej z grup po jednym markerze lub flamastrze i ogłoś początek ćwiczenia.

8. Monitoruj czas i w razie potrzeby koordynuj pracę między grupami, tak, aby nie tłoczyły się przy jednym zdjęciu i zdążyły obejrzeć i oznaczyć wszystkie zdjęcia.

9. Gdy skończą, na forum całej grupy policzcie liczbę głosów oddanych na „Europę”, „Afrykę” lub „gdzie indziej”. Zapisz wyniki na karcie, rubrykę z danymi procentowymi uzupełnij później. Podsumujcie krótko pracę ze zdjęciami, możesz zapytać dzieci dlaczego oznaczyły dane zdjęcia jako zrobione w Afryce, Europie albo gdzie indziej, czym się kierowały w wyborze. Nie komentuj ich odpowiedzi, podkreśl, że zdjęcia można interpretować na wiele sposobów i zwracać w nich uwagę na różne rzeczy. Pod koniec dyskusji o poszczególnych zdjęciach powiedz dzieciom, gdzie zostały zrobione korzystając z informacji z listy opisów do zdjęć.

Zapowiedz, że na przyszłych zajęciach powrócą jeszcze do tematyki ze zdjęć i formy pracy ze zdjęciami. Podziękuj dzieciom za udział w ćwiczeniu.

POMOCNE WSKAZÓWKI:

- Monitorując pracę poszczególnych grup w miarę możliwości zachęcaj każde dziecko do wypowiedzenia się, dając jej/mu do zrozumienia, że jej/jego uwagi są ważne. Zachęcaj grupę, aby wysłuchała wypowiedzi wszystkich osób i wspólnie podjęła decyzję, gdzie dane zdjęcie było zrobione.
- Jeśli widzisz, że dana grupa ma trudności z omawianiem zdjęć, zachęć ją do rozmowy zadając otwarte, nie sugerujące odpowiedzi pytania np. „Jak sądzicie, gdzie to może być? Dlaczego tak sądzicie? Co widzicie na zdjęciu?”. Możesz także ich ośmielić powtarzając lub parafrazując ich komentarze.

ĆWICZENIE 3. „DLACZEGO NA ŚWIECIE SĄ GŁODUJĄCY LUDZIE?”

W tym ćwiczeniu uczennice i uczniowie zastanawiają się nad możliwymi przyczynami głodu na świecie i w głosowaniu wybierają te, które ich zdaniem w największym stopniu przyczyniają się do tego problemu.

CEL ĆWICZENIA:

- zbadać jakie czynniki zdaniem uczniów i uczennic w największym stopniu przyczyniają się do istnienia głodu na świecie.

METODY I FORMY PRACY: praca w parach, wyrażanie opinii poprzez głosowanie

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- plansza z zestawu z napisem „Dlaczego na świecie są głodujący ludzie?” oraz
- 8 plansz z opisami następujących możliwych przyczyn głodu na świecie:
 - 1) Na świecie jest zbyt wielu ludzi.
 - 2) W gorących, ubogich krajach nie uprawia się wystarczająco dużo żywności.

- 3) Ludzie w bogatszych krajach nie dają wystarczająco dużo pieniędzy na cele charytatywne.
 - 4) Ludzie w krajach uboższych nie dostają wystarczająco dużo pieniędzy za żywność, którą uprawiają.
 - 5) Żywność uprawiana w uboższych krajach jest wysyłana do krajów bogatszych.
 - 6) Ludzie w uboższych krajach nie mogą uprawiać żywności z powodu wojen.
 - 7) Grupa ludzi w uboższych krajach zatrzymuje wszystkie pieniądze dla siebie.
 - 8) Ludzie w uboższych krajach nie chodzili do szkół - nie są wykształceni.
- nasiona (np. soi, grochu itp.) lub ziarna kawy,
 - 8 pojemników lub miseczek, do których można wrzucać nasiona lub ziarenka,
 - karta do zapisywania wyników, s.24.

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

1. Zadaj dzieciom pytanie „Dlaczego na świecie są głodujący ludzie?”. Powieś planszę z tym pytaniem w widocznym miejscu. Poproś, żeby indywidualnie, w ciszy przez 20 sekund zastanowiły się nad odpowiedzią na to pytanie. Możesz je poprosić o zamknięcie oczu, gdy będą się zastanawiać.

2. Poproś, aby omówili swoje przemyślenia w parach przez 60 sekund np. z osobą siedzącą po ich prawej lub lewej stronie.

3. Zapowiedz uczennicom i uczniom, że przedstawiś im 8 możliwych przyczyn głodu na świecie. Każda osoba będzie miała za zadanie indywidualnie zastanowić się, jakie przyczyny uważa za najważniejsze. Każde dziecko dostanie 3 nasiona/ziarenka i będzie mogło zagłosować na trzy najważniejsze jej/jego zdaniem przyczyny wrzucając do pojemniczka lub miseczki ustawionej obok planszy z daną przyczyną po jednym ziarenku. Zaznacz, że trzeba oddać trzy osobne głosy na trzy przyczyny, nie wolno wrzucać kilku ziarenek do jednego pojemnika.

4. Połóż na ławkach lub na podłodze pojemniki na nasiona. Warto je tak rozmieścić, żeby dzieci mogły wokół nich swobodnie chodzić, np. w okręgu.

5. Rozdaj każdej osobie po 3 nasiona do głosowania.

6. Przeczytaj na głos przyczyny, w razie potrzeby krótko je objaśnij, upewnij się, że dzieci rozumieją użyte sformułowania. Następnie połóż plansze kolejno obok pojemników do głosowania.

7. Poproś uczniów i uczennice, aby zagłosowali na trzy najważniejsze ich zdaniem przyczyny. Zachęć ich, żeby przeszli się wokół pojemników, odczytali opisy na planszach i po zastanowieniu wybrali trzy.

Po zakończeniu głosowania przelicz nasiona w pojemnikach w obecności dzieci, możesz poprosić ich o pomoc przy tym. Nie komentuj wyników głosowania i nie sugeruj poprawnych twoim zdaniem opinii. Możesz podsumować wyniki głosowania mówiąc, jakie trzy przyczyny dana klasa uznała za najistotniejsze.

Zapisz liczbę głosów oddanych na daną przyczynę w karcie. Uzupełnianie karty wyników zakończysz później, wpisując dane procentowe itd.

Zapowiedz dzieciom, że na dalszych zajęciach będziecie rozmawiać o przyczynach głodu i wtedy szerzej je omówicie.

POMOCNE WSKAZÓWKI:

- Zamiast nasion lub ziaren do głosowania możesz wykorzystać inne drobne przedmioty, które masz pod ręką np. spinacze, kredki itp.

ĆWICZENIE 4. „CO TO JEST UBÓSTWO?”

Uczennice i uczniowie wyrażają opinie na temat tego, czym dla nich jest ubóstwo ustawiając się na linii. Na przeciwległych końcach linii znajdują się plansze z napisami „Zgadzam się” oraz „Nie zgadzam się”.

CELE ĆWICZENIA:

- zachęcenie uczniów i uczennic do zastanowienia się czy dla nich jest ubóstwo, w Polsce i na świecie, oraz wyrażenia swojej opinii,
- zachęcenie dzieci do wyrażania własnych opinii publicznie, na forum klasy oraz do słuchania opinii innych i brania ich pod uwagę we własnych przemyśleniach.

METODY I FORMY PRACY: gra pozycyjna, dyskusja

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- plansza z zestawu z napisem „Co to jest ubóstwo?” oraz dwie plansze z napisami „Zgadzam się” i „Nie zgadzam się”,
- sznurek o długości ok. 5 metrów,
- karta pracy dla uczniów i uczennic, s.29,
- karta pracy dla osób współprowadzących warsztat, s.28,
- karta do końcowej analizy wyników, s.26.

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

1. Rozciągnij na podłodze w linii prostej sznurek, umieść na jego przeciwległych końcach plansze z napisami „Zgadzam się” i „Nie zgadzam się”.

2. Zapowiedz uczennicom i uczniom, że za moment będą wyrażać swoje opinie ustawiając się wzdłuż sznurka w zależności od tego, jak bardzo zgadzają się lub nie zgadzają się z danym stwierdzeniem.

3. Zademontuj przy udziale chętnych dzieci jak wyrażać swoje opinie za pomocą tej skali. Poproś, aby zgłosiły się 2-3 chętne osoby. Wyjaśnij, że będziesz odczytywać kolejno stwierdzenia, a zadaniem dzieci będzie zastanowić się, czy się z nimi zgadzają czy nie. Wytlumacz im, że mogą zgadzać się bądź nie całkowicie lub częściowo ustawiając się w tym celu w odpowiednim miejscu na linii wyznaczonej przez sznurek.

4. Wybierz stwierdzenie, które może wzbudzać różne reakcje i opinie np. „Piłkarzom należą się wysokie zarobki”, po czym poproś ochotników i ochotniczki, aby stanęli na linii w wybranym przez siebie miejscu, wskazując w ten sposób, w jakim stopniu zgadzają się lub nie zgadzają z usłyszanym stwierdzeniem. Zapytaj czy mają ochotę uzasadnić swój wybór i pozwól im przedstawić swoje argumenty. Zapytaj resztę klasy, dlaczego ktoś może uważać, że piłkarzom należą się wysokie zarobki. Zapytaj całą klasę, dlaczego można nie zgodzić się z tą opinią. Zapytaj, czy któraś z osób biorących udział w demonstracji chce zmienić swoje miejsce na linii – pozwól im to zrobić. Podziękuj ochotnikom i ochotniczkom i poproś, by dołączyli do reszty klasy. Wyjaśnij, że w ten sposób możemy wyrażać swoje opinie – zastanawiamy się, podajemy argumenty przemawiające za naszym wyborem, wysłuchujemy poglądów innych osób, mamy też możliwość zmiany zdania.

5. Zapowiedz, że teraz wrócicie do tematu warsztatu i zadaj dzieciom pytanie: „Co to jest ubóstwo?”. Powieś planszę z tym pytaniem w widocznym miejscu. Daj uczniom i uczennicom 20 sekund na indywidualne zastanowienie się. Możesz poprosić, aby w tym czasie zamknęli oczy.

6. Poproś, aby omówili swe przemyślenia w parach przez 60 sekund, dzięki temu każda osoba będzie miała szansę zastanowić się nad tym pytaniem i przedstawić swoją opinię.

7. Powiedz, że teraz cała klasa będzie wyrażać opinie w ten sposób.

Kolejno odczytaj trzy poniższe stwierdzenia dotyczące ubóstwa i poproś uczennice i uczniów, by za każdym razem stanęli na linii w odpowiednim miejscu, wyrażając w ten sposób swą opinię. Poproś ochotników i ochotniczki, aby uzasadnili swój wybór. Na każde stwierdzenie poświęć około 3 minuty:

Ubóstwo to tylko brak pieniędzy.

Jeśli jesteś biedny albo biedna, możesz mieć więcej problemów ze zdrowiem.

W naszym kraju nie ma prawdziwego ubóstwa.

8. Nie przedstawiaj swych osobistych opinii ani nie wyrażaj swego poparcia lub jego braku dla danej wypowiedzi

(np. tonem głosu). Zachęć dzieci do wypowiadania swoich opinii. Ich wypowiedzi i komentarze może zapisywać osoba współprowadząca z tobą warsztat.

9. By pomóc w zapisywaniu pomysłów dzieci, poproś je ponownie o dobranie się w kilkuosobowe grupy i wypełnienie karty pracy ze strony 29. Mogą wybrać spośród siebie jedną osobę, która będzie pisać w ich imieniu. Zapewnij je, że nie będziesz zwracać uwagi na ortografię i gramatykę.

10. Następnie zbierz od uczniów i uczennic karty, jak również kartę od osoby notującej wypowiedzi dzieci - wykorzystasz je później, aby uzupełnić kartę do końcowej analizy wyników.

11. Zapowiedz uczniom i uczennicom, że w kolejnym ćwiczeniu zastanowią się nad działaniami, które można podjąć, żeby ograniczyć ubóstwo na świecie.

POMOCNE WSKAZÓWKI:

- Możesz zachęcić dzieci, aby podały własny przykład stwierdzenia do zademonstrowania ćwiczenia.
- Zachęcaj dzieci do wyrażania swoich opinii na forum klasy, powstrzymaj się natomiast od wywoływania ich do odpowiedzi w przypadku, kiedy nie są na to gotowe.
- Zachęcaj dzieci do uważanego słuchania wypowiedzi innych.
- Uprzedź je, że będziesz zapisywać ich wypowiedzi, ale anonimowo, w celu późniejszej analizy wypowiedzi całej klasy, a nie poszczególnych osób.
- Jeśli nie starczy czasu, aby dzieci w grupach wypełniły karty pracy, możesz się oprzeć wyłącznie na notatkach sporządzonych przez osoby współprowadzące warsztat.

ĆWICZENIE 5. „JAK MOŻEMY ZMNIJSZYĆ UBÓSTWO NA ŚWIECIE?”

Uczniowie i uczennice w grupach szeregują wybrane 10 pomysłów na ograniczenie ubóstwa na świecie i dyskutują o najsukuczniejszych rozwiązaniach tego problemu.

CEL ĆWICZENIA:

- zachęcenia dzieci do zastanowienia się, jak najsukuczniej można zmniejszyć ubóstwo na świecie i do dyskusji o tym w grupie.

METODY I FORMY PRACY: praca w grupach, dyskusja w grupach

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- plansza z zestawu z napisem „Jak możemy zmniejszyć ubóstwo na świecie?”, dwie plansze z napisami „W największym stopniu” i „W najmniejszym stopniu”, plansza z napisem „Nasze dodatkowe pomysły” oraz 10 plansz z przykładowymi działaniami na rzecz ograniczenia ubóstwa na świecie:
 - 1) Podpisz internetową petycję, która wzywa do walki z ubóstwem.
 - 2) Przekonaj rodzinę i znajomych, żeby kupowali produkty pochodzące ze Sprawiedliwego Handlu (ang. Fair Trade).
 - 3) Napisz do sieci supermarketów, żeby zapewniły godziwe zarobki rolnikom i producentom żywności.
 - 4) Dowiedz się więcej o przyczynach ubóstwa (w Polsce i innych krajach).
 - 5) Zaproś na apel na temat ubóstwa posła/posłankę i przedstawicieli władz lokalnych.
 - 6) Poznaj rówieśników, którzy mieszkają w uboższych krajach, np. Afryki.
 - 7) Powiedz politykom, np. premierowi Polski, żeby zmienili zasady handlu międzynarodowego.
 - 8) Wyślij stare komputery do szkół w uboższych krajach.
 - 9) Wpłać pieniądze na cele charytatywne.
 - 10) Zorganizuj imprezę, np. maraton, żeby zebrać pieniądze na kraje uboższe.
- po jednym zestawie skserowanych 10 plansz w formacie A5 z przykładowymi działaniami oraz plansza z napisem „Nasze dodatkowe pomysły” dla każdej grupy,
- długopis dla każdej z grup,
- karta pracy dla uczniów i uczennic, s.32,
- karta do wpisania wyników ze strony, s.30.

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

1. Zadaj dzieciom pytanie „Jak możemy zmniejszyć ubóstwo na świecie?”, powieś planszę z tym pytaniem w widocznym miejscu. Daj im 20 sekund na samodzielne zastanowienie się. Możesz je poprosić, aby na ten czas zamknęły oczy.

2. Poproś uczniów i uczennice, aby omówili swe przemyślenia w parach przez 60 sekund. Następnie poproś ich, żeby dobrali się w 3 – 5-osobowe grupy, w których będą pracować.

3. Zapowiedz, że za moment przedstawiś im 10 pomysłów na to, jak przeciwdziałać ubóstwu na świecie, zapisanych na planszach. Będą mieli za zadanie zastanowić się w grupach, które pomysły ich zdaniem są najlepsze, w największym stopniu przyznają się do ograniczenia ubóstwa. Na dodatkowej pustej planszy mogą także zapisać własny pomysł na walkę z ubóstwem.

4. Przeczytaj na głos treść 10 plansz i pokaż je całej klasie.

5. Poproś, aby uczniowie i uczennice w grupach uszeregowali pomysły. Zademonstruj na forum klasy, jak to zrobić – rozłóż 10 plansz (odwróconych tekstem do dołu, aby nie sugerować odpowiedzi) w jednej linii między planszami z napisem „W największym stopniu” i „W najmniejszym stopniu”. Plansza położona najbliżej „W największym stopniu” oznacza, że ten pomysł jest najskuteczniejszy w ograniczaniu ubóstwa.

6. Rozdaj każdej z grup po jednym zestawie 10 plansz w formacie A5 oraz jedną pustą planszę na dodatkowe pomysły i daj grupom ok. 5 minut na uszeregowanie plansz.

7. Upewnij się, że poprawnie wykonują zadanie, tj. szeregują 10 kart. Własne pomysły mogą dodawać osobno, na czystej planszy.

8. Następnie każdej grupie daj kartę pracy i długopis. Do wpisywania odpowiedzi mogą użyć skróconych wersji pomysłów, zaznaczonych na planszach kolorem czerwonym, np. „Supermarkety”, „Petycja” itd. Jeśli dodali własne pomysły, nie uwzględnia się ich w szeregowaniu, lecz są zapisywane na odwrocie karty pracy dla uczniów.

9. Zbierz od wszystkich grup karty pracy – będą ci potrzebne do sporządzenia zestawienia odpowiedzi uczniów. Zapowiedz, że w będziecie jeszcze mieli okazję porozmawiać o sposobach ograniczania ubóstwa na świecie na kolejnych zajęciach z tematyki globalnej.

10. Po zakończeniu warsztatu zapisz wyniki pracy wszystkich grup na karcie do wpisywania wyników. Zapisz liczbę oraz procent grup, które odpowiedziały „tak” na pytanie „Czy myślisz, że możesz mieć wpływ na zmniejszenie ubóstwa na świecie?”. Przy każdym pomysłu zapisz miejsce przypisane mu przez grupę w kolumnie 2. Gdy zapiszesz wszystkie odpowiedzi dla 10 pomysłów, uszereguj je od 1 do 10, uśredniając odpowiedzi całej klasy (gdzie 1 to pomysł uznany za najbardziej skuteczny, zaś 10 – za najmniej skuteczny). Następnie wypisz osobno własne pomysły uczniów na karcie pod tabelką.

POMOCNE WSKAZÓWKI:

- Jeśli dzieci mają trudność z uszeregowaniem pomysłów w linii, np. przypisują jedno miejsce ex aequo dwóm planszom, zachęć je, aby zdecydowały, który z tych pomysłów jest jednak lepszy od drugiego. Jeśli mają rozbieżne opinie na ten temat, warto zachęcić do ich wyrażenia obie strony, aby wiedziały, że ich poglądy są ważne. Potem możesz poprosić obie strony, aby postarały się uargumentować swoje stanowisko i przekonać do niego innych. Możesz też zanotować rozbieżności i wspomnieć o nich w końcowej analizie wyników.
- Jeśli nie ma wystarczająco czasu, żeby dzieci samodzielnie wypełniły karty pracy, możesz to razem z osobą współprowadzącą warsztat zrobić za nie.

IV ĆWICZENIA DO EWALUACJI WARSZTATU

CELE ĆWICZENIA PODSUMOWUJĄCEGO:

- zbadanie wpływu, jaki warsztat ewaluacyjny miał na wiedzę i postawy uczestników i uczestniczek,
- określenie, jakie wątki poruszane na warsztacie najbardziej zaintrygowały lub poruszyły dzieci, aby tę wiedzę wykorzystać w przyszłych zajęciach z tematyki globalnej.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- 3 duże arkusze papieru (format A2) do zapisywania komentarzy uczennic i uczniów,
- 3 plansze z zestawu z następującymi napisami:
- Co mnie zaskoczyło i czego się nauczyłam/nauczyłem
- O czym chcę się dowiedzieć więcej
- Podobało mi się / Było dla mnie trudne
- flamastry/długopisy.

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

1. Zapowiedz uczniom i uczennicom, że w ciągu dwóch najbliższych dni będą mieli za zadanie indywidualnie wypełnić anonimową ankietę podsumowującą ten warsztat, jej wyniki zostaną zapisane dla całej klasy. Dodaj, że w najbliższych miesiącach będą dowiadywać się więcej o tematyce poruszanej na warsztacie.

2. Podziękuj im za zaangażowanie w pracę podczas warsztatu.

3. Na zakończenie zaproś dzieci do udziału w ostatnim, podsumowującym ćwiczeniu, podczas którego będą miały szansę podzielić się swoimi wrażeniami i opiniami na temat całości warsztatu.

4. Rozłóż w pomieszczeniu 3 arkusze papieru z położonymi na nich 3 planszami. Obok arkuszy połóż flamastry lub długopisy. Przeczytaj na głos treść arkuszy:

Co mnie zaskoczyło i czego się nauczyłam/nauczyłem
O czym chcę się dowiedzieć więcej
Podobało mi się / Było dla mnie trudne

5. Poproś, aby dzieci dobrały się w grupy i aby każda z grup stanęła lub usiadła wokół jednego z arkuszy. Na jeden arkusz mogą przypaść 2-3 grupy, jeśli zajdzie taka potrzeba, wyłóż dodatkowe arkusze.

6. Powiedz, że będą miały po 2 minuty na spisanie głównych myśli na każdym arkuszu – mogą to zrobić w pojedynkę lub jako grupa. Po upływie 2 minut – na twój znak – grupy przenoszą się do kolejnego arkusza (zgodnie z ruchem wskazówek zegara). Czytają, co na arkuszu zapisała poprzednia grupa. Jeśli się z tymi uwagami zgadzają, stawiają ptaszka. Jeśli się nie zgadzają, stawiają krzyżyk. Oczywiście mogą także dopisać własne komentarze.

7. Kolejne grupy przechodzą do kolejnych arkuszy i wpisują swoje uwagi. Ważne jest, aby każda grupa miała możliwość zapisania komentarzy na każdym z arkuszy. Na koniec grupy wracają do arkuszy, na których pisały jako pierwsze i czytają zapisane komentarze.

8. Jeszcze raz podziękuj wszystkim uczniom i uczennicom za udział w warsztacie i poproś o brawa dla całej grupy.

KARTA PRACY DO ĆWICZENIA 1

PUNKT WYJŚCIA.

Jak zbadać początkową wiedzę i postawy dzieci wobec krajów globalnego Południa, ich mieszkańców i ubóstwa na świecie?

Karta do zapisywania wyników warsztatu ewaluacyjnego

ĆWICZENIE 1. GDZIE TO JEST?

Termin warsztatu ewaluacyjnego:

Osoby prowadzące :

Nazwa szkoły:

Klasa:

Liczba uczennic i uczniów w grupie uczestniczącej w warsztacie:

Wiek uczniów i uczennic:

Nr zdjęcia	Opis zdjęcia	Gdzie zostało zrobione	Liczba grup uczniów/uczennic, które zaznaczyły, że zdjęcie było zrobione w Europie, procent wszystkich grup	Liczba grup uczniów/uczennic, które zaznaczyły, że zdjęcie było zrobione w Afryce, procent wszystkich grup	Liczba grup uczniów/uczennic, które zaznaczyły, że zdjęcie było zrobione gdzieś indziej, procent wszystkich grup	Liczba trafnych odpowiedzi procent trafnych odpowiedzi
1	Podwórko domu w jednej z wsi w północno-zachodnich Czechach, 2011 r.	Czechy				
2	Centrum Jaunde, stolicy Kamerunu 2009 r.	Kamerun				
3	Uczniowie grający w piłkę w wolnym czasie po zajęciach w szkole, dzielnica slumsów Mathare w Nairobi, stolicy Kenii, 2007 r.	Kenia				
4	Droga położona 150 km od Nairobi, znajdująca się na terenie zamieszkanym przez ludność z plemienia Kamba, 2007 r.	Kenia				
5	Ulica w mieście Barrow-in-Furness, w hrabstwie Cumbria, w północno-zachodniej Anglii, w popularnym, turystycznym rejonie krainy jezior, 2011 r. W mieście widoczny jest problem ubóstwa.	Wielka Brytania				

Nr zdjęcia	Opis zdjęcia	Gdzie zostało zrobione	Liczba grup uczniów/uczennic, które zaznaczyły, że zdjęcie było zrobione w Europie, procent wszystkich grup	Liczba grup uczniów/uczennic, które zaznaczyły, że zdjęcie było zrobione w Afryce, procent wszystkich grup	Liczba grup uczniów/uczennic, które zaznaczyły, że zdjęcie było zrobione gdzieś indziej, procent wszystkich grup	Liczba trafnych odpowiedzi procent trafnych odpowiedzi
6	Panorama położonej w Toskanii Florencji, miasta słynącego z turystyki, 2010 r.	Włochy				
7	Bogata, rezydencyjna dzielnica Nairobi, w której mieszka wielu dyplomatów, 2007 r.	Kenia				
8	Widok na domy położone na obrzeżach dzielnicy slumsów Mathare w Nairobi, 2007 r.	Kenia				
9	Ruiny średniowiecznego zamku Dunstanburgh, w hrabstwie Northumberland, na północno-wschodnim wybrzeżu Anglii, na granicy ze Szkocją, 2006 r.	Wielka Brytania				
10	Teren w pobliżu odkrywkowej kopalni węgla w północno-zachodnich Czechach, 2011 r.	Czechy				
11	Pracownik organizacji pozarządowej zajmującej się rolnictwem i prawem do żywności, Kampala, stolica Ugandy, 2010 r.	Uganda				
12	Brzeg jeziora Buttermere w brytyjskiej krainie jezior, w północno-zachodniej części kraju, regionie słynącym z turystyki, a także hodowli m.in. owiec, 2006 r.	Wielka Brytania				

KARTA PRACY DO ĆWICZENIA 2

PUNKT WYJŚCIA.

Jak zbadać początkową wiedzę i postawy dzieci wobec krajów globalnego Południa, ich mieszkańców i ubóstwa na świecie?

Karta do zapisywania wyników warsztatu ewaluacyjnego

ĆWICZENIE 2. CO WIESZ O AFRYCE?

Termin warsztatu ewaluacyjnego:

Osoby prowadzące :

Nazwa szkoły:

Klasa:

Liczba uczennic i uczniów w grupie uczestniczącej w warsztacie:

Wiek uczniów i uczennic:

Powód/przyczyna	Przykłady skojarzeń (słów, haseł, zdań itp.) należących do tej kategorii	Liczba pozycji w tej kategorii	Procent wszystkich zapisanych skojarzeń
Środowisko naturalne (np. klimat, zwierzęta, rośliny)			
Zabudowa (np. domy, szkoły, inne budynki)			
Ludzie i społeczeństwo (np. kolor skóry, życie codzienne)			
Kraje i ich cechy charakterystyczne (np. nazwy krajów i ich charakterystyczne cechy)			
Kultura i historia (np. muzyka, tradycje itp.)			

Kategoria	Przykłady skojarzeń (słów, haseł, zdań itp.) należących do tej kategorii	Liczba pozycji w tej kategorii	Procent wszystkich zapisanych skojarzeń
Energia, transport, komunikacja			
Działalność gospodarcza (np. praca, produkcja itp.)			
Całkowita liczba zapisanych skojarzeń			100%

NOTATKI:

KARTA PRACY DO ĆWICZENIA 3

PUNKT WYJŚCIA.

Jak zbadać początkową wiedzę i postawy dzieci wobec krajów globalnego Południa, ich mieszkańców i ubóstwa na świecie?

Karta do zapisywania wyników warsztatu ewaluacyjnego

ĆWICZENIE 3. DLACZEGO NA ŚWIECIE SĄ GŁODUJĄCY LUDZIE?

Termin warsztatu ewaluacyjnego:

Osoby prowadzące :

Nazwa szkoły:

Klasa:

Liczba uczennic i uczniów w grupie uczestniczącej w warsztacie:

Wiek uczniów i uczennic:

Przyczyna	Liczba oddanych głosów	Procent wszystkich oddanych głosów	Miejsce w rankingu : najważniejsza przyczyna = 1 najmniej ważna przyczyna = 8
A. Na świecie jest zbyt wielu ludzi.			
B. W gorących, ubogich krajach nie uprawia się wystarczająco dużo żywności.			
C. Ludzie w bogatszych krajach nie dają wystarczająco dużo pieniędzy na cele dobroczynne.			
D. Ludzie w uboższych krajach nie dostają wystarczająco dużo pieniędzy za żywność, którą uprawiają.			
E. Żywność uprawiana w uboższych krajach jest wysyłana do krajów bogatszych.			

Przyczyna	Liczba oddanych głosów	Procent wszystkich oddanych głosów	Miejsce w rankingu : najważniejsza przyczyna = 1 najmniej ważna przyczyna = 8
F. Ludzie w uboższych krajach nie mogą uprawiać żywności z powodu wojen.			
G. Grupa ludzi w uboższych krajach zatrzymuje wszystkie pieniądze dla siebie.			
H. Ludzie w uboższych krajach nie chodzili do szkół – są niewykształceni.			

NOTATKI:

KARTA PRACY DO ANALIZY ĆWICZENIA 4

PUNKT WYJŚCIA.

Jak zbadać początkową wiedzę i postawy dzieci wobec krajów globalnego Południa, ich mieszkańców i ubóstwa na świecie?

Karta do zapisywania wyników warsztatu ewaluacyjnego

ĆWICZENIE 4. CO TO JEST UBÓSTWO?

Termin warsztatu ewaluacyjnego:

Osoby prowadzące :

Nazwa szkoły:

Klasa:

Liczba uczennic i uczniów w grupie uczestniczącej w warsztacie:

Wiek uczniów i uczennic:

Analizując uwagi uczniów i uczennic w kolumnie 3. proszę wziąć pod uwagę następujące aspekty:

zakres wiedzy / zrozumienia

głębnię wiedzy / zrozumienia

tendencję do używania stereotypów / otwartość umysłową

świadomość niewiedzy i potrzebę większej wiedzy na dany temat

świadomość współzależności między ludźmi i krajami, tego, co nas łączy

czy uwagi były typowe czy też nietypowe / niezwykle.

Ubóstwo to nie tylko brak pieniędzy.		
1. Komentarze uczniów/uczennic z karty dla uczniów	2. Komentarze zanotowane przez osoby współprowadzące warsztat	3. Analiza komentarzy

Jeśli jesteś biedny / biedna, możesz mieć większe problemy ze zdrowiem.		
1. Komentarze uczniów/uczennic z karty dla uczniów	2. Komentarze zanotowane przez osoby współprowadzące warsztat	3. Analiza komentarzy
W naszym kraju nie ma prawdziwego ubóstwa.		
1. Komentarze uczniów/uczennic z karty dla uczniów	2. Komentarze zanotowane przez osoby współprowadzące warsztat	3. Analiza komentarzy

KARTA PRACY DLA OSOBY WSPÓŁPROWADZĄCEJ DO ĆWICZENIA 4

PUNKT WYJŚCIA.

Jak zbadać początkową wiedzę i postawy dzieci wobec krajów globalnego Południa, ich mieszkańców i ubóstwa na świecie?

Karta do notowania wypowiedzi uczniów i uczennic

ĆWICZENIE 4. CO TO JEST UBÓSTWO?

Proszę zanotować poniżej wypowiedzi i komentarze uczennic i uczniów wypowiedziane podczas tego ćwiczenia.

STWIERDZENIE NR 1: Ubóstwo to tylko brak pieniędzy.

STWIERDZENIE NR 2: Jeśli jesteś biedny albo biedna, możesz mieć więcej problemów ze zdrowiem.

STWIERDZENIE NR 3: W naszym kraju nie ma prawdziwego ubóstwa.

KARTA PRACY DLA UCZNIÓW DO ĆWICZENIA 4

Klasa:

Data:

ĆWICZENIE 4. CO TO JEST UBÓSTWO?

Jako grupa zapiszcie wasze opinie i pomysły na temat każdego ze zdań w tabelce.

Ubóstwo to tylko brak pieniędzy.
Jeśli jesteś biedny albo biedna, możesz mieć więcej problemów ze zdrowiem.
W naszym kraju nie ma prawdziwego ubóstwa.

Dziękujemy!

KARTA PRACY DO ANALIZY ĆWICZENIA 5

PUNKT WYJŚCIA.

Jak zbadać początkową wiedzę i postawy dzieci wobec krajów globalnego Południa, ich mieszkańców i ubóstwa na świecie?

Karta do zapisywania wyników warsztatu ewaluacyjnego

ĆWICZENIE 5. JAK MOŻEMY ZMNIEJSZYĆ UBÓSTWO NA ŚWIECIE?

Liczba uczniów i uczennic, którzy odpowiedzieli „Tak” na pytanie: „Czy myślisz, że możesz mieć wpływ na zmniejszenie ubóstwa na świecie?” ...

= % wszystkich osób: ...

Pomysły na zmniejszenie ubóstwa na świecie	Nr, jaki grupy nadały pomysłowi w zestawieniu (1 = najlepszy, najskuteczniejszy pomysł, 10 = najmniej dobry pomysł)	Ogólna pozycja w uszeregowaniu tego pomysłu przez klasę
Podpisz internetową petycję, która wzywa do walki z ubóstwem.		
Przekonaj rodzinę i znajomych, żeby kupowali produkty pochodzące ze Sprawiedliwego Handlu (ang. Fair Trade).		
Napisz do sieci supermarketów, żeby zapewniły godziwe zarobki rolnikom i producentom żywności.		
Dowiedz się więcej o przyczynach ubóstwa - w Polsce i innych krajach.		
Zaproś na apel na temat ubóstwa posła / posłankę i przedstawicieli władz lokalnych.		

Pomysły na zmniejszenie ubóstwa na świecie	Nr, jaki grupy nadały pomysłowi w zestawieniu (1 = najlepszy, najskuteczniejszy pomysł, 10 = najmniej dobry pomysł)	Ogólna pozycja w uszeregowaniu tego pomysłu przez klasę
Poznaj rówieśników, którzy mieszkają w uboższych krajach np. Afryki.		
Powiedz politykom np. premierowi Polski, żeby zmienili zasady handlu międzynarodowego		
Wyślij stare komputery do szkół w uboższych krajach.		
Wpłać pieniądze na cele charytatywne.		
Zorganizuj imprezę np. maraton, żeby zebrać pieniądze na kraje uboższe		

Wypisz własne pomysły uczniów i uczennic poniżej:

KARTA PRACY DLA UCZNIÓW DO ĆWICZENIA 5

Klasa:

Data:

ĆWICZENIE 5. JAK MOŻEMY ZMNIĘJSZYĆ UBÓSTWO NA ŚWIECIE?

Pytanie: Czy myślicie, że możecie coś zrobić, żeby na świecie było mniej ubóstwa?

Zaznaczcie odpowiedź waszej grupy: TAK / NIE

Zadanie: Jako grupa zaznaczcie w jakiej kolejności ułożyliście 10 kart. Wpiszcie przy nr 1 najlepszy waszym zdaniem pomysł na zmniejszenie ubóstwa na świecie, przy nr 2 drugi w kolejności najlepszy pomysł itd.

Wpiszcie do tabelki skróconą wersję pomysłu, **zaznaczoną na kartach na czerwono.**

	Pomysł na zmniejszenie ubóstwa na świecie
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	

	Pomysł na zmniejszenie ubóstwa na świecie
8	
9	
10	
10	

Jeśli wymyśliliście własne, dodatkowe pomysły, zapiszcie je poniżej:

Wasze dodatkowe pomysły:

Dziękujemy!

IGO

Institut Globalnej
Odpowiedzialności

Institut Globalnej Odpowiedzialności (IGO) jest niezależną, apolityczną organizacją pozarządową zrzeszającą ludzi, którzy podzielają pogląd o współzależności świata. Głównym celem IGO jest promowanie solidarności globalnej oraz podnoszenie świadomości na temat współodpowiedzialności za losy świata. Wierzymy, że każdy z nas jest globalnym obywatelem, którego codzienne decyzje wpływają zarówno na ludzi w innych częściach świata, jak i na przyszły kształt naszej planety.

Institut Globalnej Odpowiedzialności
ul. Bachmacka 1/11
02-647 Warszawa
www.igo.org.pl
www.silnepoludnie.pl

